

**Перший командир
атомної субмарини
«Пантера»
капітан I рангу**

В.В.Михальчук. 1990 рік.

Наша перша зустріч із Михальчуком відбулася у 1997 і. Тоді він щиро зізнався, дуже хочеться хоч ще зустрітися із морем, із аблем, на якому служив. Будні 2001 р. мрія такилася. І приїхав Василь одимирович з далекої оги переповнений враженнями. А згадати йому, вді, є що.

Межі 90-х років підводкорабель, якого нарекли «терерою» і команду якого чили очолювати енергійному Михальчуку, викликаючи боязнь і в Штатах, і в інших країнах, що матимуть стосунки із тою країною Союзом. «Пантера» з ним «серцем», начинена найсучаснішою технікою та екіпажем, могла безшумно проїхати у морі місяць, рік, два роки, завдати несподіваного і нищівного удару... Боятися було чого.

В.Михальчук по-справжньому гордився, що служить в атомній досконалій субмарині. Ця гордість не вивітрилася з нього понині, хоч уродженцем він є з Миколаївщини, де у Здолбунівському районі, уже давно відомий як «суша». Завершивши підводну службу, він повернувся на сушу, де проживав із сім'єю. Вірніше, з дружиною, бо троє синів уже жили батьківський дім, а він самостійну життєву діяльність розпочав у Києві. А найстарший із дітей, Андрій - пішов слідами батька. Закінчивши вище військово-морське училище

зауважити: на капітанському містку якого корабля - суперсучасного. Будували, до речі, «Пантеру» корабелі 1513 днів. А успадкувала субмарина назву від одного з перших підводних човнів російського флоту, спущеного на воду в 1916 році. Звичайно, не зрівняєш сучасну «Пантеру» із її попередницею. Це все одно, що порівняти нинішній аеробус із літаком Можайського. Хоч у «старушки», як її люб'язно називали на Північному флоті, також багата й цікава історія. «Пантера» брала активну участь у бойових операціях першої світової війни, стояла на оборонному рубежі Петрограда. Першою відкрила рахунок російських підводників, потопивши англійський есмінець «Вікторія», чим завдала величезного шоку усьому британському флоту. За цю успішну бойову операцію кожен член екіпажу отримав у нагороду шкіряну куртку. Що не кажіть, щедрий на той час подарунок.

Але ні колишні заслуги, ні презентовані «шкірянки» не врятували колишніх «пантерівців» від політичних репресій. Ще у 1929 році, коли почали з'являтися паростки сталінщини, арештували першого капітана підводного човна Олександра Бахтіна. Позбавили його навіть чесно «заробленого» ордена Червоного Прапора. Надалі моряки чекали концтабірні застіжки, де і закінчився життєвий шлях відважного чоловіка. Лише в 1956 році його реабілітували. Посмертно.

тей - Андрій - пішов слідами батька. Закінчивши вище військово-морське училище радіоелектроніки імені Попова, також обрав підводницьку долю. У неповні двадцять шість його призначили командиром бойової частини. А три місяці тому Андрій, до того ж, став батьком і перша онучка для старших Михальчуків зараз - як найбільша розрада.

Свого часу Василь Володимирович теж порівняно рано зайняв місце на капітанському містку - у тридцять три роки. До того ж варто

тевий шлях відважного чоловіка. Лише в 1956 році його реабілітували. Посмертно.

А реабілітація імен кораблів почалася у середині вісімдесятих років як данина традиціям. До цього по-різному називали субмарини. Доходило навіть до смішного, як, наприклад, у назві "Корабель імені 60-річчя шефства ВЛКСМ над флотом". Але, як згадує Михальчук, скільки перипетій довелося подолати, скільки порогів довелося оббити, щоб щойно збудований підводний човен назвати "Пантера"! Все-таки назвали і тим са-

УСМІХНИСЯ, КАПІТАНЕ!

ним переполошили американців. Звичайно, і зараз перший командир не видає всіх секретів корабля. Проте окремими, тими, про які вже довідалися американці, охоче ділиться із співрозмовниками.

Отже, не таємниця, що човен має атомний реактор, який дозволяє субмарині рухатися швидше навіть від славнозвісного штатівського "Лос-Анджелеса". Під водою може бути стільки, на скільки вистачить запасів продуктів. А запитися ними можна і на декілька років. Прісну воду на човні мають свою - переробляють з морської. Повітря на "Пантері" чисте, збагачене киснем. Зв'язок з надводним світом - космічний. Сигнал іде через штучні супутники Землі. У кожній каюті - кольоровий телевізор. А програм - вибирай під час відпочинку, скільки душа забажає. Характер

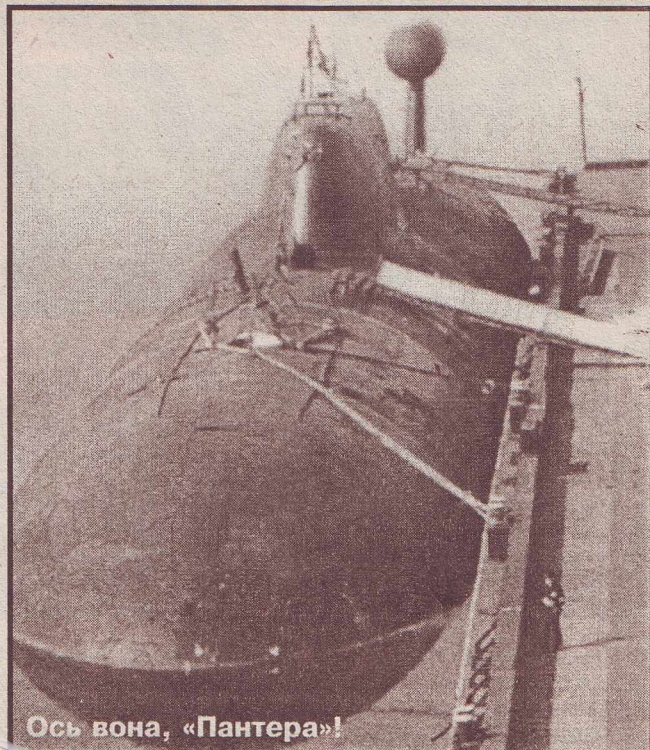
пляшками шампанського.

А пити спирт, який брали на човен для обслуговування техніки (всього десь до 200 літрів) вважалося ганьбою для справжніх підводників... Хоч після походу траплялося з моряками на суші по-різному.

Ще одна особливість побуту підводників - білизна у них стерильна, як у космонавтів. Палити можна лише у спеціальних місцях.

Довелося Василеві Володимировичу відповідати й на таке запитання - чи міг він як командир без наказу чи погодження "зверху" запустити в повітря ракети. Виявляється, що ні. Система тут заблокована. Хоч, за словами командира, йому інколи в час "гарячих" політичних подій вірилося, що ось-ось надійде наказ про бойовий удар (звичайно ж, не ядерний)...

А щодо надводних справ

Ось вона, «Пантера»!

че ділитися із співрозмовниками.

Отже, не таємниця, що човен має атомний реактор, який дозволяє субмарині рухатися швидше навіть від славнозвісного штатівського "Лос-Анджелеса". Під водою може бути стільки, на скільки вистачить запасів продуктів. А запастися ними можна і на декілька років. Прісну воду на човні мають свою - переробляють з морської. Повітря на "Пантері" чисте, збагачене киснем. Зв'язок з надводним світом - космічний. Сигнал іде через штучні супутники Землі. У кожній каюті - кольоровий телевізор. А програм - вибирай під час відпочинку, скільки душа забажає. Характерно, що на кораблі є сауна, спортивний зал, живий куточок. До речі, з двох котів, які супроводжували підводників у плаваних, одного Михальчук привіз із собою у Владиславівку. Як не дивно, але після "рибного" життя котяра на старість навіть мишей навчився ловити.

Що стосується харчування, то воно у підводників - на висоті. Правда, мова йде про їжу десятирічної давності, але капітан після минулорічних відвідан своєї частини підтвердив, що і зараз моряків у цьому питанні не обділяють. Отже, у добовий пайок "пантерівця" входило 15 грамів шоколаду, 5 грамів червоної ікри, 15 грамів балику, 30 грамів в'яленої тараньки, 350 грамів м'ясопродуктів плюс сик, яйця, вермішель (всього до п'ятдесяти найменувань). І, звичайно, у раціон вписували сухе вино. Небагато - по 50 грамів "на брата". Як не дивно, але навіть у найжорсткіший період боротьби з алкоголізмом цей морський закон не відмінли.

Звичайно, додатково брали на борт міцніші напої, бо інколи й Новий рік чи Різдво Христове доводилося зустрічати під водою. Проте підводне святкування не йшло у жодне порівняння з надводним. Було, що обходилися на колектив декількома

ників... Хоч після походу траплялося з моряками на суші по-різному.

Ще одна особливість побуту підводників - білизна у них стерильна, як у космонавтів. Палити можна лише у спеціальних місцях.

Довелося Василеві Володимировичу відповідати й на таке запитання - чи міг він як командир без наказу чи погодження "зверху" запуснути в повітря ракети. Виявляється, що ні. Система тут заблокована. Хоч, за словами командира, йому інколи в час "гарячих" політичних подій вірилося, що ось-ось надійде наказ про бойовий удар (звичайно ж, не ядерний)...

А щодо навчальних запусків ракет, то навіть на далекій Півночі з-під льоду "Пантера" жодного разу не схибила. Зрештою, зараз при досягненні науки без похибок людського фактора помилитися практично неможливо. Про це додатково нагадує і вартість корабля. Вона приблизно пріврівнюється до вартості будівництва і обладнання ста шкіл на 500 учнів.

Коли вже мова зайшла про гроші, то всупереч життєвому правилу "у чужу кишеню не заглядати" все-таки спокусило запитання - яка у командира підводного атомного човна зарплата. Отож, посадовий оклад у 1990 році становив 210 рублів (звичайно, радянських) плюс 140 рублів за звання, плюс доплата за вислугу, 80 процентів "полярних". А ще - 50 відсотків "морських". Це тоді, коли корабель у плаванні, або, як кажуть на флоті, - у водах. Одне слово, щоб придбати новий автомобіль типу "Москвич", а якраз такий мають Михальчуки, потрібно було 20 капітанських зарплат.

До слова, про згаданий "Москвич". Василь Володимирович придбав його у час автомобільного дефіциту, коли на машини були довезені спискові черги. Але якось після довготривалого походу і успішного виконан-

Ось вона, «Пантера»!

ня завдання на команду "Пантери" окрім урядових нагород чекало приємне здивування - морякам поза чергою виділили 4 автомобілі. Один з них справедливо дістався командирові. За його, звичайно, кровно зароблені гроші.

Василь Володимирович про це нині згадує із задоволеною посмішкою: "Добре, що тоді купив "Москвича", хоч дехто з колег глузував, мовляв, капітану І рангу годиться на "Мерседесі" їздити. Або ж на чорній "Волзі". А ми тоді з дружиною порадилися, наважилися, напозичилися грошенят - і придбали. Так що тепер на душі спокійно, бо інакше - "з'їла" б гроші інфляція, яка багатьох застала знеачка".

Ось таким чином пощастило моряку. Зрештою, є вислів, що кожен - коваль свого щастя. І те, що, скажімо, Михальчук у тридцять три роки став командиром найсучаснішого корабля, залежало, насамперед, від нього самого - від його розуму, характеру, таланту. Що і підкріпилося бойовими нагородами - медаллю "За бойові заслуги", орденом Червоного Прапора, орденом "За особисту мужність", який, між іншим, після скасування радянських відзнак і до прийняття нових російських був певний період у сусідній державі найвищою нагородою. Такі ордени та медалі у мирний час так просто не даються.

Хто зна, може, дослужився б моряк, як його наступник С.Справцев, до Героя... Але виникли проблеми із здоров'ям, бо неелегко витримати постійне фізичне та моральне напруження під час походів. Звичайно, Михальчуку хотілося ще "походити" морськими просторами, однак рішення медкомісії залишилося незмінним: "Із плавскладу списати". Василеві

Володимировичу пропонували високі посади у штабних кабінетах, навіть у генеральному штабі.

Все-таки бажання повернутися на рідну українську землю виявилось сильнішим. Ось так, залишивши комфортабельну трикімнатну квартиру (після 18 переселень і новосіль військової сім'ї Михальчуків, де дружина Людмила - старший матрос запасу, нарешті виділили шикарне житло), повернувся українець в Україну. Облюбували Владиславівку. Купили недобудований дім. Самі поволі його впорядкували. Тут і заробляють собі на хліб насущний.

Та море часто сниться Михальчукам. Воно, як кровинка, пульсує у споминах. І з багатьох картин, які прикрашають стіни обійстя, також пульсує. І з фотографій, відеофільмів. І з розповіді, що прямо ллється із душі моряка.

Так і хочеться сказати: "Щасливого земного плавання, капітане!"

А ще - з поверненням, капітане! Шкода лише, що Чорноморський, а не Північний флот, на якому служив Михальчук, ділили у дев'яностих роках Україна з Росією. Може, тоді капітан, повертаючись, і "Пантеру" з собою прихопив би.

Врешті, як висловився один відомий політик: ми і свого не віддамо, і чужого нам не треба... Зараз нам треба власні кораблі. Нам треба такі капітани, такі люди, як В.В.Михальчук. Тоді Україна міцно триматиметься "на плаву", виринатиме, подібно до підводного човна, з глибин, пробиваючи найтовстіші льоди. А наші субмарини нехай ніколи не повторять долі "Курська", у спокої та мирі "доживуть" до глибокої старості, зберігаючи славні імена своїх капітанів.

Євген ЦИМБАЛЮК.

В.В.Михальчук на випробуванні «Пантери».

